Скуба Ірина Олександрівна

здобувачка вищої освіти 3 року навчання за першим (бакалаврським) рівнем
історико-філологічного факультету ПВНЗ «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»,
м. Рівне

Науковий керівник: к.пед.н., доц.. Овдійчук Л.М.

ПОЕЗІЯ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО «ШОПЕН»: ТЕКСТ І КОНТЕКСТ

В історію української літератури М.Рильський увійшов як неперевершений майстер художнього перекладу, дослідник фольклору, мистецтвознавець, мовознавець. Та головною цариною творчого самовияву М. Рильського є його поетична лірика з її найрізноманітнішими жанрами й формами. Проголосивши найвищими цінностями у своєму світоглядному кредо культуру, мистецтво, красу, мрію, поет залишався вірним йому майже шістдесят років творчої діяльності. Максим Тадейович завжди обстоював справжню красу мистецтва, не минаючи, звичайно, й музики, яка відповідає ідеалам часу. Полонений музикою Шопена, його чудовими вальсами, поет створює вірш «Шопен» []. Літературознавці, які досліджували поетичну творчість М. Рильського (В. Башманівський, О. Білецький, С. Крижанівський, В. Панченко) підкреслювали його естетичні шукання, мистецькі теми. Поезія «Шопен» популярна у шкільному вивченні, є розробки уроків на цю тему.

У цій розвідці ми проаналізуємо текст поезії Максима Рильського «Шопен» та мистецький контекст.

Оскільки твір написано у 1934 році, але у ньому актуалізовано минулу епоху (XIX ст.) через образи ліричного героя, який висловлює своє сприйняття музики Шопена, зокрема одного з його вальсів. Автор утверджує ідею потужного облагороджувального впливу мистецтва на людину. Обираючи романтичний стиль зображення, Максим Рильський створив асоціативний ланцюжок образів, які виникли після прослуховування музичного твору: «срібна даль», «сива сніжна невідомість», «мережані оздобні линуть сани», «погляд: лукавий чи журливий, холодний чи гарячий», «лице, що з хутра виглядає».

Для увиразнення мистецького контексту ми створили мультимедійну презентацію: [], у якій кожна строфа візуалізована світлинами, що асоціюються зі змістом й поглиблюють романтичний пафос поезії.

Проте мистецький контекст найбільше виявляється у музиці. Назва поезії «Шопен» дає нам відразу розуміння, що присвячено вірш польському композитору, піаністу[]. У зрілі роки жив та працював у Франції. Фридерик Шопен є одним з провідних представників західноєвропейського музичного романтизму, основоположник польської національної композиторської школи. Отже, цілком доречним у презентації є портрети композитора та французької письменниці Жорж Санд, про яку у є згадка у вірші (і в яку був закоханий Шопен).

Очевидно, що вірш «Шопен» був написаний під впливом вальсів, а їх у Шопена є багато. Як нам видається, вальс № 7 (Chopin. WaltzOp. 64 No. 2) [] найбільше відповідає змісту зображеного у поезії і співзвучний почуттям, які навіяні в поезії Рильським і тими, які відчуваєш, слухаючи цей музичний твір Ф. Шопена. За лінком пропонуємо зайти й послухати цю композицію [].

На наш погляд, мелодія цього вальсу ніжна,печальна. Мелодія викликає почуття блаженства та спокою. Автор своєю композицією намагається проникнути “ у нашу душу”, щоб ми поринули у вир думок.

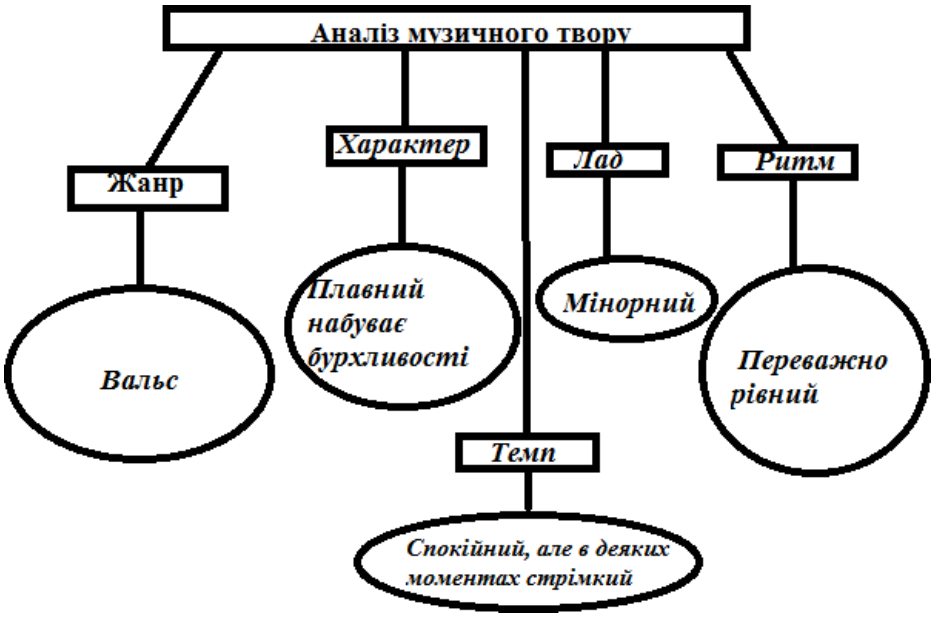

Після прослуховування та аналізу вальсу повернемося до поезії.

Шопена вальс... Ну хто не грав його

І хто не слухав? На чиїх устах

Не виникала усмішка примхлива,

В чиїх очах не заблищала іскра

Напівкохання чи напівжурби

Від звуків тих кокетно-своєвільних,

Сумних, як вечір золотого дня,

Жагучих, як нескінчений цілунок?

У цій строфі автор не тільки вводить нас у світ музики Шопена, а й залучає нас до авторського сприйняття. Напівтони почуттів: «усмішка примхлива», в очах «іскра напівкохання чи напівжурби», – викликали звуки, які Рильський назвав «кокетно-своєвільними». Тому музика може викликати дуже різні почуття, асоціації, про що йдеться у наступних рядках. Своє сприйняття, відчуття і розуміння музики автор розкриває через промовистий епітет: «злагідніле серце», яке шукає слова, що можуть передати «ласкаві лінії і негострі фарби», а приховати «жагу і пристрасть».

Наступна строфа відтворює авторську фантазію, яка манить і читача.

В сніги, у сиву сніжну невідомість,

Мережані, оздобні линуть сани,

І в них, як сонце, блиснув із-під вій

Лукавий чи журливий — хто вгадає? —

Гарячий чи холодний-хто, збагне ?-

Останній, може, може, перший усміх.

Вихор емоцій поета ми можемо відчути в окличних реченнях: «Це щастя! Щастя! Руки простягаю…», Сідлать коня! Гей, у погоню швидше!», у динаміці погоні:

… Я приліг до гриви,

Я втис у теплі боки остроги.

А вечір палить вікна незнайомі,

А синя хмара жаром пройнялася,

А синій ліс просвічує огнем,

А вітер віти клонить і співає

Мені в ушах... Це щастя! Це любов!

Це безнадія ! …

Завершальна строфа пояснює читачеві, що ні вітру, ні саней, ані коня немає у вальсі, що все це – тільки авторська вигадка, але цей вірш дуже добре репрезентує нам Рильського-естета: поета, музиканта (адже знаємо, що Максим Тадейович добре грав на роялі, імпровізував), людину, яка тонко відчувала, розуміла музику і вміла перекласти свої відчуття, сприймання на мову поезії.

Для увиразнення мистецького контексту пропонуємо подивитися оригінальне композиційне вирішення, яке виконує Є.Воронцов, а музичний супровід - К.Кузьмін.

Художнє читання поезії … під звуки музики – а саме виконання на роялі композиції: вальсу № 7 Фридерика Шопена, – створює незабутнє враження саме через триєдине поєднання змісту тексту, художнього читання, звуків музики і виконання. Важливим доповненням є інтер'єр кімнати, де відбувається це дійство: великий портрет Шопена на стіні, ноти, білий рояль, м'яке крісло.

Таким чином мистецький контекст увиразнює зміст поезії, доповнює словесні образи, поєднує різні види мистецтва, глибше розкриває авторське бачення.

Отже, можна зробити висновок, що мистецтво має вагомий вплив на літературу. Розгляд літературного твору у взаємозв'язках із різними видами мистецтва сприяє формуванню розвитку культурної компетентності, удосконаленню естетичного смаку, вихованню поваги до світової та національної культурної спадщини.

Список використаної літератури

1. Рильський М. Т. Шопен. Вірш. URL: https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=197

2. Скуба І. Максим Рильський Шопен. Мультимедійна презентація.

Напрям 3. Художня література: текст, контекст, інтертекст.

URL:https://docs.google.com/presentation/d/1H0jTvzEQzh5f_tizdPxYYikvpg98ehG G-TtrUYOgXB0/edit#slide=id.g11b02076827_0_529

3.Рильський М. "Шопен". Виконує Є.Воронцов, Музичний супровід - К.Кузьмін - композиція Вальс № 7. - Chopin - WaltzOp. 64 No. 2.

URL: https://www.youtube.com/watch?v=QF_FuSU-MCs

4. Шопен Ф. Вальс № 7 (ChopinWaltzOp. 64 No. 2).

URL:https://www.youtube.com/watch?v=QF_FuSU-MCs